

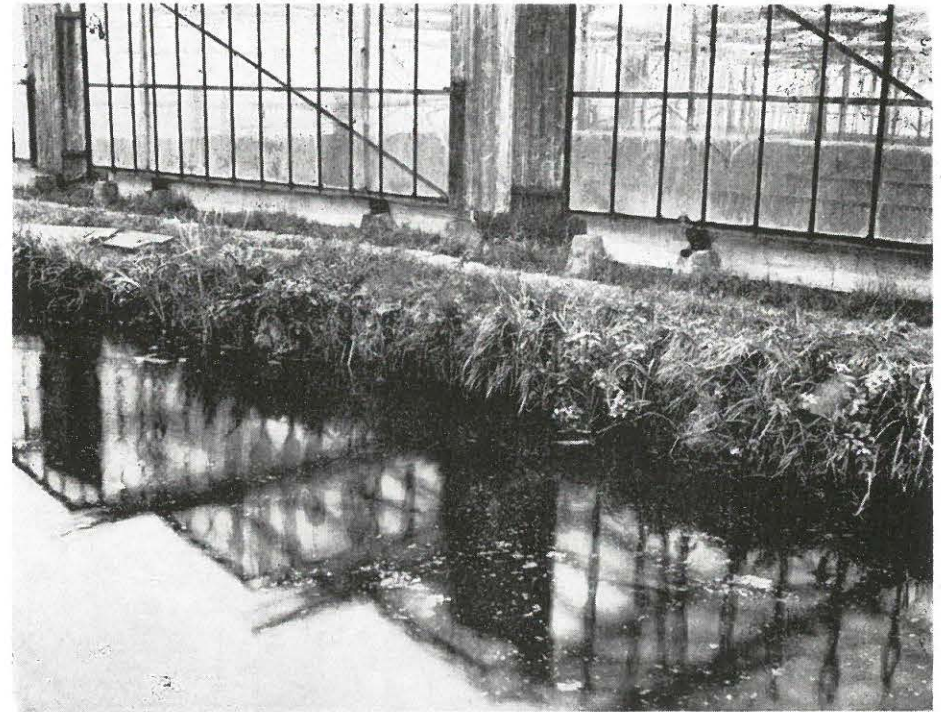
Iets over de schade en de bestrijding van de woelrat in het bloemencentrum Aalsmeer.

De woelrat wordt in Aalsmeer „zwarte rat” genoemd. De eigenlijke zwarte rat komt hier niet voor, maar de woelrat zoveel te meer.

Aalsmeer bestaat uit twee totaal verschillende gebieden, n.l. het oudste gedeelte of het z.g. „bovenland” en het poldergebied. Op het bovenland bestaande uit veengrond, vindt men de trekheesters- en potplantenbedrijven. Bijna alle bedrijven zijn omgeven door water en vormen meest eilandjes. Een groot deel bestaat hier dus uit water.

In de polder bestaat de bodem uit lichte klei. Hier vindt men de bedrijven waar de rozen en anjers in kassen worden geteeld. Hier bevinden zich behalve de poldersloten (tochten) alleen maar smalle zijsloten voor de ontwatering.

Voor al bij de seringencultuur, die een oppervlakte van ruim 100 ha beslaat, wordt veel schade aangericht, doordat de wortels worden afgevreten. Ook van *Prunus triloba* sneuvelen ieder seizoen een groot aantal planten, evenals van de chrysanten. De laatsten worden boven de grond doorgeknaagd en dan meestal weggesleept.

Gunstig woelratbiotoop in een cultuurgebied

Het is wel voorgekomen, dat in een week enkele bedden, die pas waren uitgeplant, geheel waren vernield.

Behalve in bovengenoemde culturen wordt soms schade ondervonden in rozen- en anjerkassen. Over het algemeen is de schade in deze laatste culturen minder groot. De schade is hier meestal direct te zien en de oppervlakte per bedrijf is kleiner in vergelijking met de seringencultuur. De rozen- en anjerkassen liggen bij het bedrijf en worden praktisch dagelijks gecontroleerd.

Om een beeld te krijgen van de schade in Aalsmeer, hebben wij in 1953 een enquête gehouden, waarbij de formulieren aan alle bedrijven in Aalsmeer werden toegestuurd.

De volgende vragen moesten worden beantwoord:

1. Op hoeveel schat U de schade in geld?
2. In welke gewassen hebt U schade ondervonden?
3. Is de schade groter dan in voorgaande jaren?
4. Wordt er op Uw bedrijf iets gedaan aan de bestrijding?
5. Waarmee wordt dit gedaan? Vangkorven, klemmen of i.d.?
6. Heeft U hiervan resultaat?
7. Hoeveel vangkorven zijn er bij U aanwezig?
8. Aard van het bedrijf?
9. Bovenland of polder?

Er werden ruim 900 van deze enquête-formulieren verzonden, er werden echter maar 244 formulieren terugontvangen. Hiervan waren er 137 afkomstig van bedrijven gelegen in het poldergebied, 98 van de bedrijven op het bovenland, en 9 van bedrijven, die hun grond hadden zowel op het bovenland als in de polder.

Als schade werd opgegeven voor het seizoen 1952/53:

	Aantal bedr.	wel schade	geen schade	geldswaarde
Bovenland	98	87	11	f 10.608,—
Polder	137	47	90	„ 1.400,—
Polder en bovenl.	9	5	4	„ 850,—
Totaal	244	139	105	f 12.858,—

Per bedrijf varieerde de schade van niets tot f 200.— in de polder, en van niets tot f 1000.— op het bovenland. De bedrijven, die meer dan f 200.— schade hadden lagen alle op het zg. bovenland.

Op de 21 bedrijven, die de meeste schade hadden, bedroeg deze f 6600.—, dus ongeveer de helft van de totale schade.

Beschadigde gewassen van de open grond:

Seringen	72 bedrijven
<i>Prunus triloba</i>	11 „
„ <i>serrulata</i>	1 „
„ St. Julien	1 „
<i>Malus</i>	1 „
Chrysanten	6 „
Dahlia's	2 „
div. vaste planten	8 „
Vruchtbomen	5 „
Populieren	2 „

Groenten	9 „
Violen	1 „
Primula	3 „
Bol- en knolgew.	2 „
Rozen onderstammen	1 „
Diversen	3 „
in kassen:	
Rozen	16 bedrijven
Anjers	14 „
Freesia's	1 „
Snijgroen	1 „

Uit dit overzicht blijkt dus duidelijk, dat het vooral de trekheesters zijn, die schade ondervinden, en in de polder vooral de kasrozen. De anjerbedrijven waren zowel op het bovenland als in de polder gelegen.

Hoewel slechts 25% der uitgezonden formulieren bij de Rijkstuinbouwvoorlichtingsdienst werd geretourneerd, kregen we toch een globaal overzicht van de schade en de aangewende bestrijdingsmethode. We moesten echter constateren dat bijna 60% der formulieren door bedrijven uit de polder waren teruggestuurd, en dit is juist het gedeelte waar weinig schade wordt ondervonden. De werkelijke schade zal daarom vermoedelijk veel groter zijn.

De bestrijding van de woelrat

In de polder levert dit geen grote problemen op. De slootjes zijn over het algemeen smal en het waterpeil constant. Ook de slootkanten kunnen goed worden schoongehouden, waardoor de woelrat al half wordt verdreven. Bovendien worden deze bedrijven intensief bewerkt en zijn meestal dierlijke bestrijders aanwezig, als honden en katten. Verder worden hier zeer goede resultaten verkregen met vangkorven, wanneer deze tenminste voldoende worden gecontroleerd en de juiste diepte wordt aangehouden.

Op het bovenland is de bestrijding uiterst moeilijk. De meeste akkers vormen eilandjes; er is vrijwel geen perceel of het is slechts varende te bereiken. Honderden kilometers schoeiing moeten er voor zorgen, dat het bovenland niet door het water wordt weggeslagen. Deze overbescherming is bovendien op de meeste plaatsen zeer slecht, doordat het onderhoud zeer duur is. Er zijn verschillende bedrijven, die meer dan 5 km schoeiing hebben en bovendien liggen deze akkertjes verspreid, soms op 15—25 verschillende plaatsen. Het komt niet zelden voor dat er akkertjes zijn welke 2½ tot 3½ km van het bedrijf af liggen, alleen maar varende zijn te bereiken en in de winter bij vriezend weer zelfs tijdelijk geïsoleerd liggen. Juist in de periode dat de meeste schade wordt aangebracht, is de bestrijding vaak onmogelijk. Hier komt nog bij dat vele akkers zijn verlaten, omdat hier de teelt niet meer rendabel is. En als laatste heeft men nog de vele rietkragen en rietakkers, waar in het geheel geen bestrijding wordt uitgevoerd.

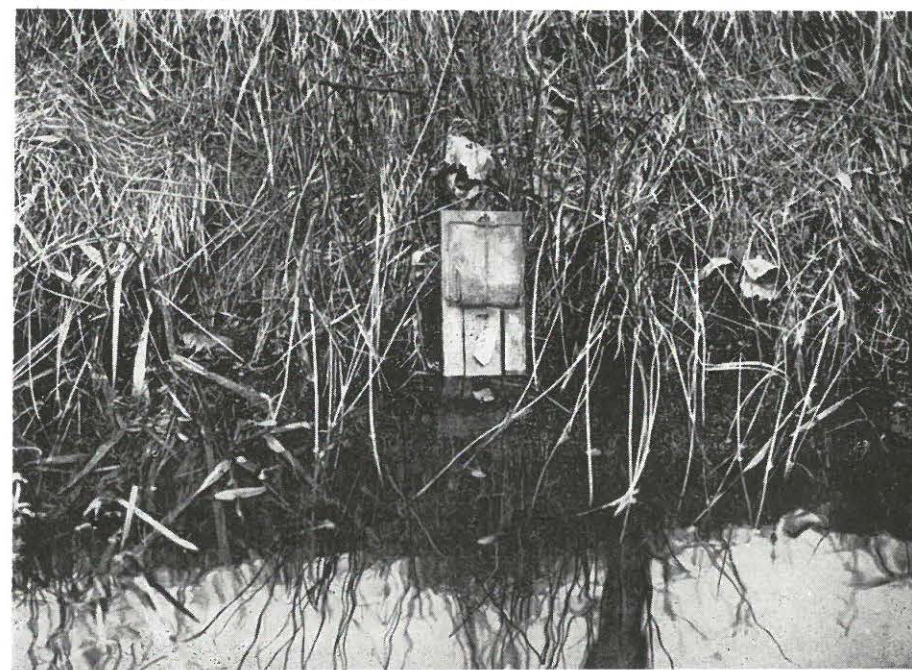
Uit dit alles blijkt wel, dat hier een waar eldorado ligt voor de woelrat en

dat de bestrijding zeer moeilijk is. De waterstand is niet geheel constant; vooral bij winderig weer wordt het water opgestuwd en kan het peil soms wel 15—25 cm verschillen bij de vorige dag. Voor een intensieve bestrijding zouden hier diverse personen het gehele jaar door in actieve dienst kunnen zijn.

Wat moet de kweker nu doen? Er zijn bedrijven bekend, die de laatste jaren per jaar wel 50—75 woelratten op hun bedrijf vernietigen. Ondanks dit alles wordt de schade elk jaar nog groter. Er zijn nog te veel ondernemers, die niets aan de bestrijding doen.

Het beste voldoen in dit gebied de gewone **ratten-plankjes**. Deze worden langs de schoeiing gehangen, ongeveer 5 cm boven het water. Ze worden met stevig ijzerdraad vastgemaakt aan een struik of een stok op het land. Op het plankje wordt lokaas bevestigd. Het beste is een stukje zoete appel, witlofpen, winterwortel of iets dergelijks. Wanneer men op deze wijze de bestrijding ter hand neemt en er tevens voldoende controle wordt uitgeoefend, zijn de resultaten zeer goed. Deze plankjes zijn niet duur (ca. 50 ct).

Rattenplankje, opgehangen aan een slootkant

Metaalgazen woelratfui met vangarmen

Naast deze plankjes zijn de **vangkorven** wel te gebruiken, maar deze vragen meer controle dan de plankjes. De wisselende waterstand maakt het zeer moeilijk. Op bijgaande foto (afb. 2) ziet men de vorm van een vangkorf en de juiste diepte. De opening moet net onder het water zitten. Ligt deze te hoog, dan komen ze er niet in. Ook bij een te lage stand vangt men geen woelratten, in dat geval zwemt hij er overheen. Het beste voldoen hier de **vangkorven met de zg. vangarmen**. Het is beslist noodzakelijk dat de vangarmen strak tegen de schoeiing liggen, daar de woelrat voortdurend vlak langs de kant zwemt. Midden boven de vangkorf is een luikje aangebracht, waardoor gevangen kikkers enz. kunnen worden bevrijd. Een moeilijkheid is, dat de korven door vreemden vaak worden stukgevaan.

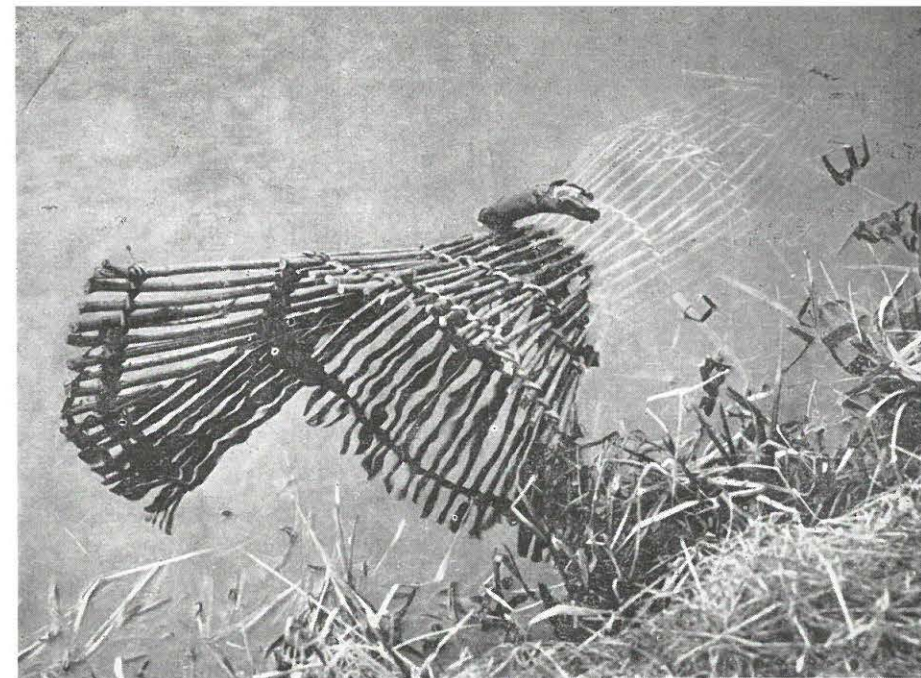
Op akkers, waar men in geen weken komt, haalt uiteraard de bovenomschreven bestrijdingsmethode weinig uit.

In samenwerking met de plaatselijke P.D. en de gemeente Aalsmeer hebben

we diverse proeven opgezet om de woelrat met een **scillapreparaat** te bestrijden. Bij het oriënterend onderzoek bleek, dat de zoete appel het eerst was verdwenen of aangevreten en het beste als lokaas kon worden gebruikt. Bij de verdere proeven werd het zg. „klokhuis” verwijderd en dit gat volgestopt met een mengsel van zoete appel en winterwortels, vermengd met scilla. Dit mengsel werd vooraf fijn gemalen in een worstmolen, zodat het zeer fijn was, waarna het vermengd werd met het scilla-extract

Het grote voordeel van dit middel is zeker wel, dat dit uitsluitend giftig is voor knaagdieren.

Op twee bedrijven, die zeer veel schade ondervonden van de woelrat, is dit middel proefsgewijs uitgelegd en gecontroleerd. Na 2 dagen waren op beide bedrijven alle vergiftigde appeltjes opgegeten en weggesleept. Dit is enkele malen herhaald, totdat geen appels meer werden verorberd. De schade was geremd. Deze methode is echter zeer bewerkelijk, maar volgens beide kwekers afdoende.

Woelratfui, gemaakt van wilgentenen

Jammer is het dat na enkele weken of maanden weer woelratten komen van de burens of van verwilderde percelen. Wanneer men echter de handen ineenslaat en ieder bedrijf iets zou doen aan de bestrijding van de woelrat en daarbij de beste methode uitzoekt op zijn bedrijf, zal het ondergrondse zwarte leger moeten capituleren.

J. Marchal
R.T.V.D. Aalsmeer.